

BBABAC-5 21V Bacheloroppgave med forskningsmetode

Barns sosialiseringsevne gjennom en utrygg tilknytning med foreldrene

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger

17.05.2021

Kandidatnummer: 5047

1 Forord

«Gi barna kjærlyghet, mer kjærlyghet og enda mer kjærlyghet, så kommer manerene av seg selv».

-Astrid Lindgren

Innholdsfortegnelse

2 Innledning	4
2.1 Bakgrunn for valg av tema	4
2.2 Presentasjon av problemstilling.....	4
2.3 Begrepsavklaringer	5
2.4 Formål med oppgaven	6
2.5 Begrensninger i oppgaven	6
3 Faglig kunnskap/ teoretisk referanseramme	6
3.1 John Bowlbys tilknytningsteori	6
3.2 Begrepet tilknytning	7
3.3 Regulering som en betydning for tilknytning og sosialisering.....	8
3.4 Miljøets betydning for barnet	10
3.5 Bronfenbrenners økologisk utviklingsmodell.....	10
3.6 Sosialiseringen til barnet	11
3.7 Risikofaktorer for barnets sosialiseringsevne.....	13
3.8 Foreldres påvirkning på sosialiseringsevnen.....	14
3.9 Venner som en del av sosialiseringen	15
3.10 Skole som en del av sosialiseringen	16
3.11 Ekskludering som en konsekvens.....	16
3.12 Resiliens og motstandsdyktige barn	17
4 Metode	18
4.1 Valg av metode	18
4.2 Datainnsamling	19
4.3 Analyse	19
4.4 Studiens troverdighet	19
5 Funn og drøfting	20
5.1 Presentasjon av funn	20
Funn artikkel 1: “ <i>Interparental conflict and children’s social problems: Insecurity and friendship affiliation as cascading mediators</i> ” (Davies, Martin, & Cummings, 2018).....	20
Funn artikkel 2: « <i>Barn i barnevernet og skolefaglig utvikling</i> » (Kirkøen, Engell, Andersen, & Hagen, 2019)	22
Funn artikkel 3: “ <i>Is parent-Child Attachment a Correlate of Children’s Emotion Regulation and Coping?</i> ” (Zimmer-Gembeck, Webb, Pepping, Swan, Merlo, Skinner, Avdagic, & Dunbar, 2017)	24
Funn artikkel 4: « <i>Resilience</i> » (Hornor, 2017).....	27
5.2 Drøfting av funnene.....	29
5. Avslutning	38
Litteraturliste	39

Antall ord i besvarelsen: 13185

2 Innledning

2.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom studiet har vi lært hvordan foreldre kan påvirke barna deres. Det har vært fokus på foreldre som en faktor i barns liv og hvordan denne faktoren kan påvirke hvordan barnet utvikler seg som et menneske som skal leve i et samfunn. Gjennom praksis i en barnevernstjeneste møtte jeg flere barn hvor foreldre var en påvirkningsfaktor på utviklingen deres. Her var det flere barn med ulike utfordringer knyttet til det å leve i et miljø og samfunn med flere sosiale arenaer og forventinger. I mange tilfeller kunne disse barnas utfordringer knyttes til foreldrene og den oppveksten barnet hadde med dem. Samtidig var det barn hvor foreldrene som påvirkningsfaktor i barnets liv ikke virket å påvirke hvordan barnet levde i et miljø og samfunn med flere sosiale arenaer og forventinger. Det var spennende og lærerikt å se hvordan alle disse barna fungerte i en sosialiseringssprosess i et sosialt samfunn.

Selv med en praksis i et felt knyttet til foreldre og barns forhold og en studie med mange pensumbøker og forelesninger rundt samme tema, ville jeg vite mer. Jeg ønsket å undersøke grundigere i andre bøker og hente kunnskap fra andre felt og personer med kompetanse for teamet jeg synes er spennende. Jeg ønsket å undersøke temaet fra ulike vinklinger og se på ulike sammenhenger for å finne et bredere svar på sosialiseringsevnen til barna som vokser opp med en utrygg tilknytning med foreldre.

2.2 Presentasjon av problemstilling

I det norske samfunnet stilles det krav til hva foreldre skal gi barnet. I barneloven §30, 2 ledd står det at «dei som har foreldreansvaret, er skyldige til å gje barnet forsvarleg oppseding og forsyting» (Lov om barn og foreldre (barnelova), 1982). Videre står det i barneloven §30, 3.ledd at «barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare» (Lov om barn og foreldre (barnelova), 1982).

Det norske samfunnet verner om at barna som vokser opp i dette samfunnet skal ha det bra. Det har vært et stort fokus i det norske samfunnet på hva som er barnets beste (Lindboe, 2016, s. 46). Dette handler ikke bare om hvor barnet skal bo, men også hvilke faktorer i barnets liv som er betydelige for barnets utvikling og psykisk helse. En av faktorene det er et stort fokus på, er foreldrenes påvirkningsgrad på barnet. Dette handler mye om hvordan foreldre som

omsorgspersoner for barnet kan påvirke hvordan barnet har det og fungerer i det norske samfunnet. For noen år siden ble løvetannbarna et fokus i det norske samfunnet (Moen & Steenbuch, 2005). Dette var barn og ungdommer som klarte seg til tross for foreldrenes negative påvirkning. Samtidig har det vært et fokus på de som faller utenfor det norske samfunnet. Kriminalitet, rus og psykisk helse blir ofte knyttet til barna og ungdommene som er eller har vært kontakt med det norske barnevernet. Er det den utrygge relasjonen og tilknytningen mellom foreldrene og barnet som påvirker dette?

Min problemstilling i oppgaven er:

Kan en utrygg tilknytning mellom foreldre og barn påvirke barnets sosialiseringsevne?

I denne oppgaven vil jeg se hvordan og om foreldre som har en utrygg tilknytning med barna kan påvirke barnas sosialiseringsevne. Dette handler i stor grad om foreldrenes forhold med barnet og det foreldrene klarer å gi barnet, påvirker hvordan barnet utvikler seg i et samfunn.

2.3 Begrepsavklaringer

Som mennesker er vi sosiale vesener (Gjertsen, 2013, s. 17). «Vårt velvære og vår livskvalitet forutsetter at vi har relasjoner til andre mennesker og til det fellesskapet vi ønsker å være en del av» (Gjertsen, 2013, s. 17). Forskning om livskvalitet blant barn og unge legger vekt på blant annet behovet for tilknytning (Gjertsen, 2013, s. 17).

Tilknytning

Kvello definerer tilknytning som «kvaliteten på det emosjonelle båndet mellom personer som er viktige for hverandre» (Kvello, 2016, s. 82). John Bowlby knyttet begrepet til barn og foreldre, og foreldreomsorgen (Kvello, 2009, s. 196). Oppgaven retter seg mot foreldre og barns tilknytning og den utrygge tilknytnings påvirkning på sosialiseringsevnen.

Sosialisering

Oppgaven vil ta for seg den utrygge tilknytning som en helhet i sosialiseringen i samfunnet. Kvello skriver at sosialisering kort forklart handler om hvordan barnet fra fødselen av utvikler seg til å bli et aktivt samfunnsmedlem (Kvello, 2009, s. 44). Oppgaven vil knytte ulike faktorer som har betydning for evnen barnet har til å sosialisere seg. Samtidig vil oppgaven nevne noen konsekvenser av faktorene og selve sosialiseringsevnen.

2.4 Formål med oppgaven

Formål med oppgaven er å få en bredere innsikt på forskning som knytter den utrygge tilknytningen med barnets sosialiseringsevne. Jeg ønsker å finne mer ut om ulike faktorer som har betydning for tilknytningen og sosialiseringsevnen. Jeg ønsker å se på forskning som tar for seg hvordan tilknytning påvirker barnets sosialiseringsevne. Deretter ønsker jeg å se på forskning av ulike sosialiseringsevner. Jeg ønsker at denne oppgaven skal stille noen spørsmål i forhold til hvordan barnet påvirkes av foreldrenes tilknytning til barnet.

2.5 Begrensninger i oppgaven

Ettersom problemstillingen som er brukt i oppgaven er vid og har flere valgmuligheter, har jeg valgt å begrense hva som har blitt tatt med i oppgaven. Barnets utvikling er en lang og kompleks prosess. Det er flere faktorer som har betydning for hvordan et barn utvikler seg i fra de blir født og gjennom hele livet. Dette er også faktorer det er mulig og knytte til tema i oppgaven og problemstilling som blir brukt. Jeg har derfor valgt å begrense hvilke faktorer som er valgt og blitt tatt med. Jeg har valgt å fokusere på regulering og faktorer rundt regulering.

Samtidig som det er flere faktorer rundt en utvikling, er det også flere steder denne utviklingen foregår. Jeg har valgt å fokusere på skole og vennskap.

3 Faglig kunnskap/ teoretisk referanseramme

3.1 John Bowlbys tilknytningsteori

Det har blitt gjort flere forskninger på begrepet tilknytning de siste årene. John Bowlby utviklet tilknytningsteorien som brukes i sammenheng med barn og foreldre, hvor han knyttet teorien til foreldreomsorg (Kvelling, 2009, s. 196). Han betegner tilknytning som en allmennmenneskelig og evolusjonsbasert dannelse av tidlige emosjonelle relasjoner til nære omsorgspersoner (Kvelling, 2009, s. 197). Han mener tilknytning er allmennmenneskelig med at den er i alle kulturer og vil gjelde alle mennesker, og evolusjonsbasert fordi den kan observeres hos nesten alle pattedyr, samtidig som den kan være med å sikre artens overlevelse (Kvelling, 2009, s. 197).

3.2 Begrepet tilknytning

Tilknytning er en del av barneomsorgen til foreldrene, og er noe barnet skaper ut fra sine behov og forutsetninger ut fra omsorgspersonens forutsetninger (Kvello, 2016, s. 84).

Sistnevnte er ut fra foreldrenes evne til bonding. Kvello skriver at bonding handler om hvor ubetinget omsorgspersonen makter å elske barnet, og om de makter å romme hele barnet eller bare deler av det. Kvaliteten på omsorgspersonens bonding avgjør hvilken tilknytning barnet utvikler til personen (Kvello, 2016, s. 84). Nordanger og Braarud skriver at barnet ved ubehag eller behov for nærhet til omsorgsgiver, aktiverer et tilknytningssystem (Nordanger & Braarud, 2017, s. 41).

Gjertsen skriver at «tilknytning fører til dannelsen av indre mentale strukturer som er grunnleggende for barnets personlighet og samspill med andre» (Gjertsen, 2013, s. 20). «En tilknytningsklassifisering beskriver relasjonen, ikke individet» (Gulbrandsen, 2019, s. 86). Gulbrandsen skriver at tilknytnings atferden ikke er en iboende egenskap hos foreldre eller barnet, men i relasjonen som er mellom dem (Gulbrandsen, 2019, s. 86). Foreldre er nær relasjon for barnet, men det er ikke selvsagt at relasjonen alltid er god (Tjersland, Engen, & Jansen, 2018, s. 124). Gjertsen skriver barnets utvikling skapes gjennom relasjoner til andre mennesker (Gjertsen, 2013, s. 20). «Tilknytning betegner dannelse av tidlige emosjonelle relasjoner mellom barnet og nære omsorgspersoner» (Gjertsen, 2013, s. 20).

Mary Ainsworth forsket på barns reaksjoner på uventende separasjoner og gjenforening (Powell, Cooper, Hofmann, & Marvin, 2015, s. 35). Ainsworth tok grunnlag i egen forskning og Bowlbys teori og utviklet tre spesifikke tilknytningsklassifikasjoner som ble gitt bokstavene A, B, C (Kvello, 2016, s. 88). Main og Solomon som var studenter av Ainsworth utviklet en siste tilknytningsstil, bokstav D, ut fra hennes datamateriale. I tilknytningsstilene ble det et skille mellom den trygge og den utrygge tilknytningen. I den utrygge tilknytningen skilles det mellom utrygg unnvikende, utrygg ambivalent og den desorganiserte (Kvello, 2009, s. 198).

Kvello skriver at omsorgspersonen med en utrygg unnvikende tilknytning kan ha vansker med å akseptere barnets følelsesregister, slik at barnet lærer å undertrykke eller fortrenge emosjoner, da spesielt de negative (Kvello, 2016, s. 89). Ved utrygg ambivalent kan omsorgspersonene ifølge Kvello periodevis være emosjonelt utilgjengelige. Dette kan lede til

at barnet forsterker sine signaler for å oppnå respons. Disse barna kan ha opplevd å måtte kreve for å få dekket sine behov, noe som kan føre til at barna er sårbare for ignorering (Kvello, 2016, s. 89). Dette kan de løse med å være oppmerksomhetskrevende. Kvello skriver at en annen måte å utvikle denne type tilknytningsstil er ved at foreldrene behandler barnet som mindre modent og hjelpeløst enn det er. Ved desorganisert kan omsorgspersonen ifølge Kvello være enten emosjonelt utilgjengelig, skremt, virke skremmende på barnet, eller binde barnet til usunne strategier for å dempe sin sorg eller frykt (Kvello, 2016, s. 89). Disse barna kan oppleve å ikke stole på eller være vettskremt for omsorgspersonene.

Gjertsen skriver at «barn som utsettes for omsorgssvikt de første leveårene, vil utvikle utrygg eller desorganisert tilknytning til foreldrene» (Gjertsen, 2013, s. 22). Kvello mener at det selv gjennom en utrygg tilknytning vil barns tilknytning alltid være hensiktsmessig ut fra deres primære omsorgspersoner (Kvello, 2016, s. 84).

Nordanger og Braarud knytter begrepene relasjon og regulering sammen med at barnet ikke kan hente ut reguleringsstøtte uten å være i relasjon til en som er tryggere, klokere og sterkere enn dem selv (Nordanger & Braarud, 2017, s. 37).

3.3 Regulering som en betydning for tilknytning og sosialisering

Innen utviklingspsykologi blir den andre-regulering fremhevet som en av de mest sentrale omsorgsfunksjonene. Dette er omsorgspersonens regulering av barnet og det kan skje en omsorgssvikt om denne reguleringen feiler, og barnet ikke opplever reguleringsstøtte (Nordanger & Braarud, 2017, s. 29). Reguleringsstøtte er når omsorgspersonen hjelper eller støtter barnet i å regulere seg.

Selvregulering

«Selvregulering betegner ferdigheter i å styre seg selv» (Kvello, 2016, s. 73). Kvello skriver at selvregulering kan være et hovedmål i sosialiseringprosessen. Dette er knyttet til hvordan barnet klarer å regulere følelser, tanker og atferd. Nordanger og Braarud skriver at selve reguleringen blir betydelig for hvordan barnet regulerer seg alene, men også hvordan barnet regulerer seg i samspill med andre mennesker (Nordanger & Braarud, 2017, s. 65).

Emosjonsregulering og emosjonell kompetanse

Kvello skriver at emosjonsregulering inngår i selvreguleringen og innebærer en emosjonell kompetanse (Kvello, 2016, s. 77). Emosjonell kompetanse inkluderer blant annet å oppdage egne og andres følelser, og forstå egne og andres emosjoner (Kvello, 2016, s. 77). Kvello nevner også det å regulere egne og andres emosjoner, og dette benevnes som emosjonsregulering. «Emosjonsregulering er de indre og ytre prosessene som omfatter styring, evaluering og modifisering av emosjonelle reaksjoner» (Kvello, 2016, s. 77). Kvello nevner at emosjonsregulering omfatter ferdigheter som framkalle, oppdage, overvåke, dempe, hemme, holde fast ved og forsterke emosjoner (Kvello, 2016, s. 77). Samtidig det å tilpasse uttrykkene for emosjoner slik at de er hensiktsmessige og aksepteres i den situasjoner og kulturen som personen befinner seg i (Kvello, 2016, s. 77).

Kvello nevner at det er komplekse ferdigheter og tid som definerer selvregulering (Kvello, 2016, s. 75). Barn har ulikt utgangspunkt for utviklingen av en selvregulering og Kvello nevner tilknytning som en av faktorene som har betydning for utviklingen (Kvello, 2016, s. 75). Selvreguleringen kan knyttes til barnets toleranse i situasjoner (Kvello, 2016, s. 73).

Tolleransevinduet

«Tolleransevinduet viser til en sone eller et spenn som representerer optimal aktivering – ikke for høyt og ikke for lavt» (Nordanger & Braarud, 2017, s. 38). Det vil si at toleransevinduet forklarer den aktivering som er optimal for personen (Kvello, 2016, s. 303). Nordanger og Braarud sier at hvor bred spennen for optimal aktivering er, er forskjellig fra person til person, men mye formes gjennom barnets erfaringer fra det tidlige samspillet med primære omsorgsgivere (Nordanger & Braarud, 2017, s. 39). Kvello skriver at barn øver opp sin toleranse for aktivering, der de lærer å nedregulere hvor barnet roer seg, oppregulere der barnet øker aktiveringen, og vedlikeholde aktiveringen (Kvello, 2016, s. 73). Kvello nevner dette som en forklaring for optimal aktivering (Kvello, 2016, s. 73). Om barnet kommer utenfor toleransevinduet vil de bli overregulert eller underregulert, ved å komme i en hyper- eller hypoaktivert. Ved å være hyperaktivert kan barnets atferd ifølge Kvello blant annet virke urolig, aggressiv, kaotisk, utagerende og impulsiv (Kvello, 2016, s. 303). Ved å være hypoaktivert kan barnets atferd ifølge Kvello blant annet virke tom, nummen, handlingslammet og avstengt (Kvello, 2016, s. 303). Kvello skriver at barn som utsettes for mange traumer fra tidlig i livet, kan utvikle et smalere toleransevindu ved at de oftere kommer

utenfor den optimale spenningen (Kvvello, 2016, s. 303). Disse barna kan derfor reagere med uventet atferd i situasjoner.

3.4 Miljøets betydning for barnet

For at barnet skal kunne utvikle seg følelsesmessig, kognitivt og sosialt, er barnet avhengig av stimulering og innspill fra andre mennesker (Tjersland, et al., 2018, s. 124). Her trenger barnet blant annet å bli sett, hørt og tatt på. Barnet kan oppleve dette i en relasjon og en tilknytning med foreldre, men også andre mennesker rundt dem.

Gulbrandsen skriver at det er i sosiale møter mellom mennesker at utviklingsprosesser settes i gang, vedlikeholdes, gis kraft og retning (Gulbrandsen, 2019, s. 51). Disse møtene skjer i miljøer. «Miljømessige forhold dekker hele spennet fra storsamfunnet til familien eller den lille vennekretsen» (Kvvello, 2009, s. 425). Kvvello skriver at barn etablerer ulike tilknytningsatferd til forskjellige omsorgspersoner (Kvvello, 2016, s. 84). Dette preger den indre arbeidsmodellen i ulike grader. «Den indre arbeidsmodellen preger hvordan mennesker fortolker seg selv og andre mennesker og forstår sosialt samspill» (Kvvello, 2016, s. 84).

Kvvello mener at uheldige miljøforhold alene kan lede til at man utvikler psykiske lidelser (Kvvello, 2009, s. 210).

3.5 Bronfenbrenners økologisk utviklingsmodell

Urie Bronfenbrenner utviklet en økologisk utviklingsmodell sammen med flere medarbeidere (Gulbrandsen, 2019, s. 52). Bronfenbrenner baserte teoriutviklingen på miljøet som står i gjensidige påvirkningsforhold til hverandre (Kvvello, 2009, s. 216). Den utviklingsøkologiske modellen er en systemisk modell, som vil si at alle leddene i modellen gjensidig er avhengige av hverandre (Gulbrandsen, 2019, s. 53). Bronfenbrenner delte disse miljøene inn i 4 systemer og 1 tidsaspekter.

«Mikrosystem består av de miljøene barnet ferdes i til daglig» (Kvvello, 2009, s. 216). Dette er et sted eller en sosial sammenheng der mennesker har direkte kontakt med hverandre (Gulbrandsen, 2019, s. 54). Det er i dette systemet barnets viktigste sosialisering foregår. Her finner vi blant annet foreldre, venner, nærmiljø og skole. Dette er personer barnet skaper personlige relasjoner til (Kvvello, 2009, s. 216). Barn er i flere mikrosystemer samtidig

(Kvello, 2009, s. 218). Mesosystem er forbindelse mellom ulike miljøer, da mikrosystemer (Gulbrandsen, 2019, s. 59). Disse forbindelsene er relasjonene og prosessene som er mellom mikrosystemene. Mesosystemet kan bedømme kvaliteten ved barns oppvekstmiljø. Her kommer også barns tilknytning med foreldrene inn (Kvello, 2009, s. 218). Dette fordi kvaliteten på mikrosystemer er alle mikrosystemene samlet.

«Eksosystemer påvirker barnets utvikling uten at barnet deltar direkte i dem» (Kvello, 2009, s. 218). Det vil si at eksosystemer påvirker barnets utvikling indirekte. Dette er forbindelser og prosesser som finner sted mellom to eller flere miljøer der minst ett ikke har den utviklende personen som deltaker, men som likevel indirekte påvirker prosesser i et miljø som omfatter fokuspersonen (Gulbrandsen, 2019, s. 60). Makrosystem ivaretar de overordnede kulturelle aspektene ved den økologiske modellen (Gulbrandsen, 2019, s. 62). Her er blant annet beslutninger som blir tatt i samfunnet og livsstilen til innbyggerne som lever i dette samfunnet. Kronosystemet forklarer tidsaspektet ved modellen. Det vil si at den bioøkologiske modellen viser en utvikling som foregår over tid (Gulbrandsen, 2019, s. 65).

Kvello skriver at barns erfaring kan grupperes i forhold til de fire systemene (Kvello, 2009, s. 219). Der barn har i erfaring med barn i deres kultur kan knyttes til makrosystemet. Erfaringer barn har med andre, kan knyttes til eksosystemnivå. Erfaringer barn har med noen barn kan knyttes til mesosystemnivå. Erfaringer til hvert enkelt barn kan knyttes til mikrosystemet (Kvello, 2009, s. 219).

3.6 Sosialiseringen til barnet

Hvordan og hva barn og unge lærer gjennom oppveksten kan knyttes til begrepet sosialisering (Kvello, 2009, s. 280). Kvello skriver at sosialisering kort forklart handler om hvordan barnet fra fødselen av utvikler seg til å bli et aktivt samfunnsmedlem (Kvello, 2009, s. 44). Dette er en livslang prosess og utviklingen og læringen som fører til sosialisering er en sosialiseringsprosess (Kvello, 2009, s. 45). Sosialiseringsprosessen leder til at mennesker blir selvstendige individer i et sosialt fellesskap der mennesker både påvirker og blir påvirket av miljøet og det samfunn de lever i (Kvello, 2009, s. 64).

Kvello nevner 3 hovedmål for sosialisering. Den første er utvikling av sosiale ferdigheter til selvregulering av emosjoner, tenkning og atferd. Barns evne til å regulere seg selv handler om

styring og kontroll. Et barn som er sosialt tilpasningsdyktig og samtidig psykisk sunt, har god kontroll. Denne kontrollen omhandler følelser, ideer, tanker og opplevelser. Har et barn lite kontroll over de nevnte faktorene kan barnet være ukontrollert og impulsiv. Dette kan føre til uventet og uforståelig atferd i situasjoner (Kvello, 2009, s. 45). Den andre er forståelse, aksept og tilegnelse av standardene til kulturen. Blant annet verdier og holdninger. Et barn som har utviklet disse ferdighetene vil kunne ha evne og interesse til å tilpasse seg kulturen ved å forstå verdigrunnlag og uttrykksformer. For å være et individ som lever i et sosialt samfunn vil evnen til å sette seg i andres ståsted være en grunnleggende faktor. Begreper som empati, sympati og rolletaking er betydelige her (Kvello, 2009, s. 45). Den tredje er utvikling av evnen til rolletaking, ferdigheter i konflikthåndtering og hensiktsmessige betraktninger omkring mellommenneskelige relasjoner (Kvello, 2009, s. 45).

Kvello skriver at et sunt individ i den vestlige verden makter å være selvstendig, samtidig som det har nytte og interesse av å være i et sosialt fellesskap. Dette individet skal samtidig være sterkt nok til å være selvstendig og ha en klar identitet (Kvello, 2009, s. 64). Han skriver videre at mennesker som er for selvstendige kan være løsrevet fra det sosiale fellesskapet. Dette grunnet mye hensyn til seg selv og egoisme, der individet ikke deler sine oppfatninger, opplevelser, nederlag og seire, med andre. Han skriver også at mennesker som blir for opptatt av tilhørighet i et sosialt fellesskap blir for opptatt av andre. Dette kan føre til at individet ikke faller i smak av andre og avvises (Kvello, 2009, s. 64).

Primærsosialisering er barnets første sosialisering (Kvello, 2009, s. 46). Denne er grunnleggende og er en byggestein for de andre sosialiseringene barnet skal gjøre. «Den er ofte oppfatta som den mest grunnleggende, for barna» (Kvello, 2009, s. 281). Her er kjernefamilien. Det vil si at sosialiseringen som skjer hos foreldre påvirker hvilken sosialisering som skjer videre. Kvello mener at en dårlig primærfase kan føre til at barnet blir langt mindre psykisk fleksibelt og tilpasningsdyktig til ulike settinger og relasjoner (Kvello, 2016, s. 173). Den andre sosialiseringen bygger på den primære sosialiseringen. Sekundærsosialisering som er den andre sosialiseringen, skjer blant annet i skole, fritidsarenaer og jevnaldringsgrupper (Kvello, 2009, s. 46). Mange benytter begrepet dobbeltsosialisering (Kvello, 2009, s. 46). Dette er sosialiseringen som foregår i hjemmet parallelt med den som foregår i for eksempel skole (Kvello, 2009, s. 46).

«Sosialisering er nemninga på den prosessen der barn og unge i møte med ulike sosialiseringssagenter får del i og blir ein akseptert medlem av ein kultur og eit samfunn» (Kvello, 2009, s. 279). Kvello skriver at sosialiseringssagenter er faktorer som påvirker eller medvirker i sosialiseringssprosessen til barnet (Kvello, 2009, s. 50). Han nevner at ikke alle sosialiseringssagenter er like viktige for barnet. De viktigste er blant annet foreldre, søsken, familie, lærere, barnehagelærere og personer i fritidsaktiviteten til barnet. Det er de viktigste agentene som ofte har sterkes påvirkningskraft.

Sosialisering skjer i sosialiseringssarenaer. Kvello skriver at dette er fysiske plasser som er ulike arenaer der barnet oppholder seg (Kvello, 2009, s. 51). Barns viktigste sosialiseringssarenaer er hvor de viktigste sosialiseringssagentene er. Dette gjør at foreldre er en av den viktigste sosialiseringssarenaen barnet har. Samtidig kan dette være skole, barnehage og nærmiljøet (Kvello, 2009, s. 51).

Kvello mener at barns forståelse av det samfunnet de er i og menneskene som er rundt handler i høy grad om innsikt i hvilke normer som gjelder i det, hvilke verdier de er bygget på, og holdninger som forfektes (Kvello, 2009, s. 51). En norm kan blant annet være en forventning i samfunnet til hvordan barnet skal oppføre seg. «En verdi er fundament vi bygger vårt liv på» (Kvello, 2009, s. 52). Verdier i barnets liv er grunnlaget for viktige avgjørelser, da veivalg barnet tar i livet. «En holdning er uttrykk for innstillinger eller oppfatninger vi har» (Kvello, 2009, s. 52). En holdning er mer avgrenset enn verdier, der de er mer rettet inn mot bestemte personer, tema og lignende (Kvello, 2009, s. 52).

3.7 Risikofaktorer for barnets sosialiseringsevne

Kvello skriver at mange av de mest alvorlige risikofaktorene til et barn er knyttet til foreldrene (Kvello, 2009, s. 222). Risikofaktorer er en fellesbetegnelse på faktorer som øker faren for utvikling av vansker (Kvello, 2009, s. 221). Dette kan være psykiske og sosiale vansker (Kvello, 2016, s. 246). Kvello nevner rusmiddelmisbruk og psykisk lidelser knyttet til foreldre, samt lite kjærlighet fra foreldre til barn som eksempel på en risikofaktor hos barnet (Kvello, 2009, s. 223). Samtidig kan omsorgssvikt, mishandling, seksuelle overgrep og utnyttelse være risikofaktorer for et barn (Kvello, 2016, s. 251). Dette kan knyttes til faktorer ved den utrygge tilknytningen mellom foreldre og barn. Kunnskapen rundt risikofaktorer er

ikke ferdig utviklet. Likevel skriver Kvello at risikofaktorer kan føre til problemer knyttet til individet selv og individet i en gruppe (Kvello, 2009, s. 222).

3.8 Foreldres påvirkning på sosialiseringsevnen

Kvello mener at de nære relasjonene synes å ha størst betydning for utvikling av eksternaliserende vansker (Kvello, 2009, s. 425). Her nevner han noen konsekvenser som kan komme av de ulike utrygge tilknytningsformene.

Kvello skriver unnvikende tilknyttet barn unngår emosjonell nærhet til andre, og driver selvomsorg for å håndtere sine egne vanskelige emosjoner framfor å la nære personer bidra til reguleringen. Disse barna kan være utpreget kognitive i sin fungering og preget av overregulering (Kvello, 2016, s. 89). Bunkholdt nevner blant annet at barna er engstelige, avhengige, har vansker med regulering av følelser, søker andre, er i faresonen fordi de har store behov, har følelsesutbrudd for å bli sett, og problem med å hente seg inn (Bunkholdt, 2017, s. 55).

Kvello skriver at utrygg ambivalent tilknyttet barn kan bli avhengig av støtte, ha omfattende bistand, og kan derfor fremstå som umodent og uselvstendig (Kvello, 2016, s. 89). Disse barna er utpreget emosjonelle i sin fungering og kan være preget av underregulering (Kvello, 2016, s. 89). Bunkholdt nevner at barna kan stenge av følelser, ha kraftige raserianfall, liten empati, vanskelig med å forstå følelser da spesielt de sammensatte, lavt egenverd, og kan ha lav sosial kompetanse (Bunkholdt, 2017, s. 55).

Kvello skriver at desorganisert tilknyttet barn kan skjelve lite på hvem og hvordan de tar kontakt med andre mennesker. Dette kan føre til at barna har betydelige psykiske vansker og sosial mistilpasning. De kan både være over- og underregulerte (Kvello, 2016, s. 89). Bunkholdt nevner tegn på uhensiktsmessig utvikling (Bunkholdt, 2017, s. 55). Samtidig nevner hun tilstand med høy forekomst av psykiske uhelse, lav selvfølelse og svak kognitiv fungering (Bunkholdt, 2017, s. 55). Barna kan også være kontrollerende, straffende og underkastende, ha dårlig affektregulering, på vakt, svært stresset og lav kompetanse på nesten alle utviklingsområder (Bunkholdt, 2017, s. 55).

Bowlby antok at barn med utrygg tilknytning, knyttet til unnvikende eller ambivalent, vil være mer sårbare enn andre barn (Gulbrandsen, 2019, s. 143). Dette kan komme til syne hvis de senere i oppveksten utsettes for stress eller andre skader (Gulbrandsen, 2019, s. 143). Kvello skriver at barn med utrygg tilknytning kan være i familier som har høy grad av stress og at stress kan stå i gjensidig påvirkningsforhold med risikofaktorer. Kvello refererer til stress som uheldige miljøbetingelser der sårbare barn kan utvikle vansker ved lav eller høy grad av stress (Kvello, 2009, s. 210).

Konsekvens omsorgssvikt

Kvello skriver at foreldres barneomsorg, sammen med genetiske variasjoner hos barnet vil påvirke barnets utvikling (Kvello, 2016, s. 239). Han plasserer de vanligste konsekvensene av omsorgssvikt i fire hovedområder (Kvello, 2016, s. 331). Den første er at omsorgssvikt fører til at utviklingen til et barn på flere av de basale kompetanseområdene er forsinket og ikke når det nivået som forventes ut fra alderen (Kvello, 2016, s. 331). Den andre er at «omsorgssvikt rammer barns utvikling av emosjonell kompetanse, emosjonsregulering inkludert» (Kvello, 2016, s. 333). Den tredje er at «omsorgssvikt øker risikoen for utvikling av en rekke psykiske lidelser og psykiske problemer» (Kvello, 2016, s. 333). Den fjerde er at barn som blir utsatt for omsorgssvikt ofte kan være svake i frilek, der de tar lite initiativ til slik lek (Kvello, 2016, s. 334).

3.9 Venner som en del av sosialiseringen

Borge legger vekt på at sosiale relasjoner som er mellom venner kan både hjelpe utviklingen og føre til dype problemer (Borge, 2012, s. 148). Her sier hun at intensitet i vennskap kan avdekke sterke krefter som påvirker selvbildet, den sosiale forståelsen og senere utvikling (Borge, 2012, s. 148). Hun mener barn lærer en samhandlingsstil hos foreldrene som de har med seg når de skal i kontakt med andre mennesker, og at barn med en utrygg tilknytning kan ha utfordringer til dette. Borge skriver at usikre barn, som kan være hyperaktiverte eller uoppmerksomme, kan få det vanskelig med å etablere gode relasjoner til jevnaldrende (Borge, 2012, s. 148). Kvello skriver to ulike sosiale konsekvenser for disse barna. Den første er at barnet kan bli utstøtt fra vennekretsen, fra tidlig alder av (Kvello, 2009, s. 427). Dette kan føre til at barnet har det vanskelig med å forstå sosiale spilleregler. Dette kan også føre til ytterligere atferdsvansker og dårlig mestring av klasseromsituasjon. Kvello nevner at barn i denne situasjonen kan finne likesinnet sosiale nettverk ettersom de er utstøtt fra de andre

sosiale nettverkene. Dette kan føre til sosiale nettverk preget av antisosialitet. Det er mange ganger disse miljøene preges av narkotika og negativ innstilling til samfunnet (Kvello, 2009, s. 427).

3.10 Skole som en del av sosialiseringen

Kvello nevner skolen som en viktig sosialiseringsagent og sosialiseringsarena (Kvello, 2009, s. 290). «Barns fungering i barnehage og skole er viktige indikatorer på mental helse og sosial kompetanse» (Kvello, 2016, s. 182). Kvello sammenligner skolen med et lite samfunn der barnet skal tilpasse seg rutiner, innordne seg regler og autoritetspersoner, utvikle vennskap til jevnaldrende, prestere, utfolde seg og beherske strukturerte, halvstrukturerte og ikke strukturerte situasjoner (Kvello, 2016, s. 182). Lone og Halvorsen forklarer sosialisering på skolen som hvordan barnet gjennom utdanning innlemmes i eksisterende tradisjoner og handle- og væremåter (Lone & Halvorsen, 2019, s. 107). «Å klare seg bra på skolen er en indikasjon på at en også vil klare seg videre i livet» (Kvello, 2009, s. 302). Kvello skriver at flere av de som har falt ut av samfunnet ikke har kommet seg gjennom skolen. Han mener at en svak selvregulering i barnehagealderen kan påvirke barnets forhold med skolen. Blant annet forholdet til lærere, skolemotivasjon og skolefaglige prestasjoner (Kvello, 2016, s. 181). Bunkholdt nevner at blant annet barn som er i kontakt med barnevernet kan streve med skolegang, dårligere prestasjoner og lavere utdanning (Bunkholdt, 2017, s. 260). Kvello nevner at det å ikke klare seg på skolen kan være et symptom på at andre ting ikke fungerer (Kvello, 2009, s. 302).

3.11 Ekskludering som en konsekvens

«Sosialisering innebærer ikke alltid at den oppvokste person er eller blir veltilpasset» (Kvello, 2009, s. 47). Kvello sier at flere barn og unge vokser opp med marginalt fungerende foreldre, svake sosiale nettverk, utarmende nærmiljøer og svak støtte i barnehage og skole (Kvello, 2009, s. 47). Han mener at disse barna er i en høyrisikogruppe for dårlig utfall på grunn av en mangelfull eller skadelig sosialiseringsprosess. Han skriver at disse ofte ikke kan lykkes i å tilpasse seg samfunnet på en hensiktsmessig måte (Kvello, 2009, s. 47).

Gjertsen sier at sosial eksklusjon er når barnet eller ungdommen ufrivillig blir isolert (Gjertsen, 2013, s. 17). Dette er situasjoner hvor sosial isolasjon skjer av årsaker som er utenfor blant annet individets kontroll. Gjertsen nevner sosial isolasjon som en trussel og en

faktor for sosiale problemer (Gjertsen, 2013, s. 17). Blant annet fravær fra skolen, mangel på sosialt nettverk og lite samvær med det øvrige samfunnet (Gjertsen, 2013, s. 17).

3.12 Resiliens og motstandsdyktige barn

Kvello skriver at noen barn har en god utvikling selv om de opplever noen betydelige belastninger i oppveksten. Disse belastningene kan være betydelige risikofaktorer i barnets liv (Kvello, 2009, s. 227). Begrepet resiliens kan brukes på disse barna (Kvello, 2016, s. 241). Borge skriver at ordet løvetannbarn oppstod som en illustrasjon på begrepet resiliens (Borge, 2012, s. 24). Kvello bruker løvetannbarn som en metafor for resiliens. Barna kan «vokse og blomstre selv på det karrigste grunnlag, til og med bryte seg gjennom asfalt» (Kvello, 2009, s. 227). Begrepet er i høy grad konsekvensene av ens beskyttelsesfaktorer (Kvello, 2016, s. 242). «Beskyttelsesfaktorer demper sannsynligheten for utvikling av vansker når personer er rammet av risikofaktorer» (Kvello, 2016, s. 246). Begrepet omfatter genetiske, biologiske, mentale, miljømessige og sosiale faktorer. Beskyttelsesfaktorer oppstår først når de har dempede effekt på risikofaktorer (Kvello, 2016, s. 246).

«Resiliens handler om individets reaksjon på, mentale og praktisk rettede håndtering av stress eller vanskelige livsforhold» (Kvello, 2016, s. 242). Kvello mener resiliens ikke er et synonymt med en optimistisk innstilling alene, og baseres på aktiv handling/mestring (Kvello, 2016, s. 242). Han sier selve begrepet er lite avklart og rommer for store definisjonsvariasjoner (Kvello, 2009, s. 227). Selve prosessene som ligger i utviklingen av resiliens er en del av det som er lite avklart (Kvello, 2016, s. 242). Borge skriver at definisjonene rundt resiliens vektlegger litt forskjellige aspekter av fenomenet (Borge, 2012, s. 21). Dette grunnet ulike typer påkjenninger og ulike typer fungeringer. Dette kan knyttes til de erfaringene og påkjenningene barnet har (Borge, 2012, s. 21).

Selv om Kvello skriver at begrepet er lite avklart nevner han likevel flere faktorer som bidrar til barnets utvikling av resiliens, der resiliens nevnes som et «sluttresultat» (Kvello, 2016, s. 243). Borge nevner også at det er flere forhold som må være til stede for å utvikle resiliens (Borge, 2012, s. 25). Kvello nevner genetisk betingende forhold til barnet som en faktor (Kvello, 2016, s. 243). Dette kan være personlighetstrekk, robusthet og temperament. Miljøskapte forhold blir også nevnt. Dette er forhold i barnets liv som er påvirket av miljøet og ikke medfødt. Dette kan bidra til å bygge motstandskraft i barnet (Kvello, 2016, s. 243).

Kvello legger vekt på at rikelig og kvalitativt god sosial støtte fra det sosiale nettverket rundt barnet er viktig for utviklingen av resiliens (Kvello, 2016, s. 243). Han skriver at sosial støtte er viktig for omsorgspersoner som lever med mange risikofaktorer og høy grad av stress (Kvello, 2016, s. 266). Dette er fordi støtten kan bidra til reduksjon av opplevelsen av stress og delvis håndtering av den (Kvello, 2016, s. 266).

Nordanger og Braarud legger vekt på at belastninger kan oppleves ulikt fra barn til barn (Nordanger & Braarud, 2017, s. 28). Belastningens karakter og omkringliggende omstendigheter har betydning for påkjenningen av belastningene (Nordanger & Braarud, 2017, s. 28). Kvello skriver at barn er ulike og søsken kan derfor ha ulike funksjoner i et sosialt samfunn (Kvello, 2009).

4 Metode

4.1 Valg av metode

Når vi ønsker å undersøke et bestemt tema vil metoden være redskapet som brukes (Dalland, 2020, s. 54). Metoden forteller noe om hvordan vi bør undersøke temaet for å fremskape eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2020, s. 53). I valg av metode vil metoden som egner seg best til å belyse spørsmål eller problemstillingen på en best mulig måte være best å bruke (Dalland, 2020, s. 53).

Den valgte problemstillingen kunne blitt svart med ulike metoder. Etter en oversikt over tema ble jeg kjent med at det tidligere har vært forskning og kunnskap innenfor temaet. Dette gjorde det mulig å bruke tidligere kunnskap og forskning i oppgaven. Jeg har valgt å bruke litteraturstudie fordi jeg mener metoden egner seg best til å belyse problemstillingen. Her har jeg hentet inn data fra eksisterende fagkunnskap, forskning, og teori (Dalland, 2020, s. 199). Jeg valgte å bruke artikler som både var direkte knyttet til problemstillingen og som var knyttet til betydelige faktorer rundt problemstillingen. Det ble brukt artikler med tema som kan knyttes til oppgaven. Litteraturstudie vil kunne gi meg et bredt spekter av tidligere forskning, fagkunnskap og teori om den utrygge tilknytningens betydning for barnets sosialiseringsevne. Det vil si at jeg gjennom litteraturstudie har mulighet til å få en bred forståelse og oversikt over dette feltet, noe jeg vurderte jeg ikke fikk mulighet til gjennom de andre metodene.

Selv om litteraturstudiet gav meg store muligheter til å se på tidligere forskning, møtte jeg på utfordringer i bruken av metoden. Selv med mye forskning rundt tema ble det utfordrende å finne artikler som var relevante til problemstillingen. Samtidig var det stor andel av forskningen som var gammel. Dette gjorde det utfordrende å finne artikler innenfor en rekkevidde på 5 år.

4.2 Datainnsamling

I valg av artikler fokuserte jeg på artikler som var relevante for mitt arbeid og som kunne belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s. 140). Ved å bruke noen kriterier for hvordan artiklene skulle være og gjennom relevante søkeord, fant jeg frem 4 artikler på norsk og engelsk som gikk direkte på problemstillingen, eller som var knyttet til relevante faktorer som er betydelige for problemstillingen. Jeg har brukt nettsiden Oria.no for å finne fagfelleverderte artikler som var 5 år eller nyere. Jeg fikk valgt hvilke områder jeg ønsket å fokusere på, noe som gav en mulighet for begrensinger i oppgaven. Samtidig gav det en mulighet til å løse oppgaven slik jeg selv ønsket.

4.3 Analyse

Etter at jeg gikk gjennom de ulike artiklene, fikk jeg mulighet til å knytte små og større deler av innholdet med tematikken i oppgaven. Noen av artiklene påpeker samme resultater, mens andre fremstiller ulike synspunkter og resultater. Jeg fikk mulighet til å se på enkeltdelene i oppgaven noe som gir en bredere forståelse av helheten (Dalland, 2020, s. 23). Artiklene gir også mulighet til å se på sammenhenger, ulikheter og utfallet i problemstillingen med ulike vinklinger. Dette var noe jeg ønsket å gjøre i oppgaven.

4.4 Studiens troverdighet

I valg av artikler ble kvalitet og hvorvidt det arbeidet jeg presenterer er til å stole på, lagt vekt på (Dalland, 2020, s. 58). Artiklene som er brukt i oppgaven er fagfelleverderte artikler, fra universitetets side på oria.no. For å komme frem til fagfelleverderte artikler lette jeg etter relevante og gyldige artikler som kunne brukes. Artiklene som ble funnet var gode, brukbare, seriøse og kvalitetssikret (Dalland, 2020, s. 142). Samtidig relevante for problemstillingen og med gyldig innhold (Dalland, 2020, s. 63). Artiklene som er brukt er hentet innenfor et tidsspenn på 5 år. Det var lite norske relevante artikler til tema innenfor et tidsspenn på 5 år, noe som gjorde at jeg valgte å bruke tre engelske artikler.

5 Funn og drøfting

5.1 Presentasjon av funn

Funn artikkel 1: “*Interparental conflict and children’s social problems: Insecurity and friendship affiliation as cascading mediators*” (Davies, Martin, & Cummings, 2018)

Studiet i artikkel 1 bruker kvantitativ metode. Her identifiserer de sosiale ferdigheter som en følge av barns opplevelser med konflikter og usikkerhet mellom foreldre. Konflikt nevnes som en påvirkningsgrad for hvordan barnet tilpasser seg uten foreldrene og utenfor familiemiljø. Artikkelen viser at konflikt hos foreldre over tid øker barns negative følesmessig reaktivitet mot konflikt. Samtidig kan det føre til at en forsinket øking i psykologiske problem. Konflikt mellom foreldre i de tidlige skoleårene forutsa i studiet påfølgende øking i barns emosjonelle usikkerhet i ungdomsårene. Dette spilte ut i ungdommens representasjoner av vennskapstilknytning over tid, som igjen kunne gi påfølgende øking i ungdoms sosiale problemer (Davies, et al., 2018).

Erfaringshistorier i studiet sier konflikter mellom foreldre kan gradvis forsterke barns emosjonelle og atferdsmessige problemer i møte med påfølgende konflikter. Konflikt kan øke barns nød respons på konflikt, som kan føre til bekymringsfulle og dysregulerende atferd til den minste form for motstand (Davies, et al., 2018).

Studiet i artikkelen legger vekt på foreldre som en mulig risikomekaniske for barna. Det er nevnt at forstyrrelser i tilknytningssystemet kan undergrave sosial kompetanse. Dette ved å hindre behandlingen av sosiale signaler og tilegnelsen av mellommenneskelige ferdigheter, samarbeid, prososial atferd og sosial status i gruppen med jevnaldrende. Artikkelen nevner tilknytningssystemet som et spesielt design for å fremme og opprettholde sosiale interaksjoner. Systemets defensive, hemmende natur foreslås videre å indirekte forme baner for sosial kompetanse ved å forstyrre utviklingen av det tilnærmingsdrevne tilknyttende system (Davies, et al., 2018).

Studiet i artikkelen sier konflikt mellom foreldre kan føre til en sårbarhet for emosjonell usikkerhet. Usikkerhet kan ifølge studiet være en sårbarhet for psykologiske problem. Studiet foreslår at usikkerhet gjenspeiler økende prioritering av sikkerhetsmål på bekostning av barns verdsettelse av tilknyttende bånd i vennskap. Usikkerhet kan også påvirke representasjoner av

virkeligheten av tilknytning. Barns usikre responser, blant annet emosjonell reaktivitet, unngåelse, involvering og konflikter mellom foreldre, blir i artikkelen nevnt som et svært fremtredende sosialt forsvarssystem og dets utviklende funksjon av å forsvare seg mot mellommenneskelig trusler (Davies, et at., 2018).

Følesmessig usikkerhet er ifølge studiet organisert av et atferds system som er designet for å nøytralisere trussel i sosiale relasjoner. Dette er også knyttet til en mer bred trussel i flere sosiale sammenhenger. Utrygghet på den tilknyttende prosessen kan forstyrre prosessen, samtidig spre seg til dårligere sosial kompetanse i en bredere jevn alder sammenheng (Davies, et at., 2018).

Studiet nevner konflikt som en påvirkning på vennskapstilknytning. Vennskap er ifølge studiet et primært treningsfelt for utvikling og forbedring av tilknytningssystemet, samtidig foredle sosiale ferdigheter og gjøre de jevnaldrende sirklene bredere. Studiet nevner vennskapstilknytning som en sikkerhet i foreldre- barn- forholdet og en viktig mellommekanisme i koblingen mellom tidligere økninger i emosjonell usikkerhet og senere tilbakegang i sosial kompetanse. Barns utrygghet og vennskapsprosesser kan i sin tur ha betydning for tilpasning i ungdomsårene (Davies, et at., 2018). Reduserende verdsettelse av tilknytning i vennskap var i studiet assosiert med senere reduksjoner i sosial kompetanse. Studiet knytter dette til atferds systemer, som ifølge studiet er designet for å følesmessig stimulere individer til bestemte atferdsmål som fremmer kondisjon i vår evolusjonære fortid. Studiet mener svekkende motiverende investering i tilknyttende mål i vennskap øker jevnaldrende og sosiale vanskeligheter ved å undergrave utviklingen og foredlingen av sosiale ferdigheter, tillit, motivasjon til å utvikle samarbeidsrelasjoner og forventingene mellom sirkler. Dette kan ifølge studiet føre til at ungdommer i økende grad distanserer seg fra jevnaldrende, noe som kan øke deres sosiale vanskeligheter ytterligere (Davies, et at., 2018).

De sosiale vanskene kan ifølge studiet føre til langsiktige og negative konsekvenser for hvordan barnet har det. Her nevnes atferdsproblem, internaliserende symptomer og akademisk prestasjon. Tidligere forskning nevnt i studiet har funnet at aggressive interaksjoner delvis utgjør den uforholdsmessige risikoen for sosiale vansker. Blant annet vansker med følesmessig sikkerhet, emosjonell reaktivitet, intensiv unngåelse og intens involvering for å distrahere eller formidle til foreldrene (Davies, et at., 2018).

Studiet nevner at støttende miljøforhold kan føre til at vennskap i tidlig ungdomsår fungerer relativt komfortable, håndterbare og kan være trygge sammenhenger for utvikling av ferdigheter som støtter sosial kompetent atferd. Blant annet tillit, delt påvirkning og prososial atferd. Motstandskraft kan ifølge studiet komme om foreldre legger inn innsats for å redusere destruktive konflikter i barndommen (Davies, et al., 2018).

Funn artikkel 2: «*Barn i barnevernet og skolefaglig utvikling*» (Kirkøen, Engell, Andersen, & Hagen, 2019)

Studiet i artikkel 2 bruker kvalitativ metode. De skriver at barn som er i kontakt med barnevernet sliter mer med skolen sammenlignet med jevnaldrende barn som ikke er i kontakt med barnevernet. De peker til en studie i Sverige som hevder at barnevernsbarn presterer dårligere på skolen (Kirkøen, et al., 2019).

Barn i barnevernet kan ifølge studiet ha flere risikofaktorer. Studiet nevner blant annet rus, sykdom, kriminalitet og uførhet hos foreldrene som noen risikofaktorer som kan påvirke og gi barnet vanskeligere utgangspunkt i livet. Det legges vekt på at forholdene rundt barna som utløser bekymring og tiltak i barnevernet er en av mange som bidrar til å begrense barnas akademiske utvikling. Studiet mener barn i barnevernet oftere har psykologiske eller sosiale vansker enn jevnaldrende som ikke er i kontakt med barnevernet (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet legger vekt på foreldre som en viktig faktor for at barn deltar i utviklingsfremmende aktiviteter som er positive for deres læring og skolemestring. Barnet trenger ifølge studiet støtte og oppmuntring fra foreldrene. Familier som lever med stressfaktorer flere steder i økologisystemet, nevnes i studiet som å ha større sjanse for negative sirkler (Kirkøen, et al., 2019).

Det påpekes i studiet at alle barn er forskjellige. Utviklingen og mulighet til å lykkes på skolen kan ifølge studiet påvirkes av deres egenskaper, kjennetegn ved konteksten de vokser opp i og samspillet mellom dem. Individuelle faktorer som temperament, sosiabilitet, emosjonsregulering og eksekutive funksjoner er noen egenskaper ved barn som nevnes som betydelige for deres utvikling og hvordan de blir møtt av andre mennesker. For eksempel foreldre, jevnaldrende og lærere (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet ser på læring på skolen som en sosial prosess med og i samarbeid med andre, der barn med gode ferdigheter har bedre forutsetninger for å mestre skolen. Selvregulering omtales som grunnmuren for læring. I klasserommet kan barn som strever med å regulere seg selv og sin atferd ifølge studiet oppleve færre effektive læringsinteraksjoner og havne «bakpå» (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet påpeker at problem på skolen kan føre til psykiske vansker, som igjen kan føre til ytterligere vansker på skolen og i klasserommet. Studiet sier at flere risikofaktorer i livet til barnet kan føre til at barnet faller utenfor. Resultater i studiet viste at unge voksne med erfaringer fra barnevernet har høyere risiko for å falle utenfor. Internaliserende vansker som tristhet og engstelse kan ifølge studiet føre til vansker på skolen, og utfordring med å mestre sosiale situasjoner på skolen nevnes som en faktor som kan føre til negative oppfatninger om seg selv. Aggresjon er en faktor som ifølge studiet kan føre til at jevnaldrende og lærere trekker seg tilbake sosialt og akademisk (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet nevner forventningene på barnet som en sterk påvirkningsfaktor. Studier viste at det er lavere forventning til barnevernsbarn. Studiet nevner dette som en påvirkning på selvpoppfatningen til barnet (Kirkøen, et al., 2019).

Artikkelen påpeker at alle barn bruker erfaringer de har hatt tidligere i livet til å mestre neste utviklingspsykologiske oppgave. Mestring blir ifølge studiet bestemt av hvor godt barnet er forberedt. Det nevnes i artikkelen at faktorer i barnets miljø er viktig. Stress, økonomi og foreldreferdigheter nevnes som påvirkende faktorer på barnet. Barn som utvikler atferdsproblem, som også lever i risikofyllt miljø kan ifølge studie ha en negativ utvikling. Denne utviklingen nevnes som en faktor som kan føre til negative sirkler utenfor hjemmet. Studiet legger vekt på at barn kan ta med erfaringer fra hjemmet til andre situasjoner. For eksempel nærmiljø, vennegjenger og skole (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet nevner skolen som en beskyttelsesfaktor for å falle utenfor. Studiet refererer til beskyttelsesfaktorer som noe som kan føre til at barnet klarer seg godt. Forebygging nevnes som en viktig faktor som kan identifisere og styrke beskyttende faktorer. Her legges det vekt på voksne i nærmiljøet som en påvirkningsfaktor (Kirkøen, et al., 2019).

Skolen nevnes som en beskyttelsesfaktor som kan være en sosial støtte, gi positive forventninger, styrke selvfølelsen, styrke selvoppfattelsen, føre til mestring, hjelpe med håndteringen av stress, ressurs, gi sosial status og hindre at barnet faller utenfor. Skolemestring kan ifølge studiet føre til lavere sannsynlighet for fremtidige vansker. Dårlig skolemestring kan ifølge studiet virke motsatt. Samtidig nevner studiet at barn ikke må mestre skolen for å ha en god oppvekst. Skolemestring er en faktor studiet mener det er mulig å endre. Selve skoleprestasjonen er en faktor studiet nevner som kan føre til sosial kompetanse (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet mener at barn som ikke får utnyttet sitt potensiale både gir konsekvenser for dem, men også samfunnet (Kirkøen, et al., 2019).

Studiet nevner at barnevernet blir involvert for å sikre nødvendig omsorg og bidra til gode og trygge oppvekstvilkår. Det nevnes at barnevernet kan gi veiledning i foreldreferdigheter, som igjen kan hjelpe med mestring. Studiet legger vekt på at det i saker der det er konflikter kan skapes et samarbeid mellom foreldrene for å hjelpe med skolemestring. Studiet mener familien må styrkes, der de nevner familien som det viktigste nettverket til barnet (Kirkøen, et al., 2019).

Funn artikkel 3: “Is parent-Child Attachment a Correlate of Children’s Emotion Regulation and Coping?” (Zimmer-Gembeck, Webb, Pepping, Swan, Merlo, Skinner, Avdagic, & Dunbar, 2017)

Studiet i artikkel 3 bruker kvantitativ metode. Her refererer de til tilknytningsteoretikere som har beskrevet forhold mellom tilknytning hos foreldre og barn som et grunnlag for fremveksten og utviklingen av barns evne til følelsesregulering og mestring av stress. Sikkerheten eller utryggheten i tilknytningsforholdet mellom foreldre og barn blir i studiet nevnt som en av forholdsfaktorene som er identifisert som viktige for utviklingen av et barns evne til å regulere følelser. Utrygt tilknyttet barn kan ifølge studiet undertrykke følelser (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studiet hevder omsorgspersoner er avgjørende for å hjelpe barn til å uttrykke følelser, spesielt negative, på måter som er sosialt akseptable, samtidig som de gir hjelp og veileder dem mot

strategier som reduserer deres nød. Foreldre-barn-tilknytningsforholdet setter ifølge studiet i gang utviklingen av en rekke mønstre for emosjonell og atferdsmessig funksjon på tvers av barndom, ungdom og voksen alder. Studiet legger vekt på at det er det omsorgsgivende miljøet som bestemmer tilknytningen (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studiet mener ambivalent tilknyttet barn kan overreagere følelsesmessig, der de gjør flere forsøk på å fremkalle oppmerksomhet fra andre når de er i nød. Unødvendig tilknyttet barn kan ifølge studiet undertrykke negative følelser der de kan distansere seg fra andre når de er i nød. Uorganiserte tilknyttet barn kan ifølge studiet ha problem med å velge mellom hyperaktiverende og deaktivierende strategier. Studiet sier dette kan vises på en usammenhengende måte. Studiet nevner at unngått tilknyttet barn er mer sannsynlige til å berolige seg selv, være mindre vokale uansett om vokaliseringen er negativ eller positiv, stole mindre på omsorgspersoner og å være mindre orientert når de regulerer følelser eller takler stress. Studiet mener desorganisering forutsa at usikker tilknytning kan øke katastrofetenkning og dårligere mestring (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Artikkelen nevner at det i en studie ble sagt at ambivalent tilknytning og unngåelse ikke var forbundet med følelsesreguleringsprosesser. Tre studier som ble rapportert i artikkelen viste at sikkerhet i tilknytningen var assosiert med mer adaptiv følelsesregulering eller mestring blant ungdommer. Her inkluderes økt positivitet, sammenheng i innhold og påvirkning, lavere dysregulering av følelser, mindre dysfunksjonelt sinne og høyere adaptiv følelsesregulering. Det nevnes i studiet at det er en sammenheng mellom tidligere tilknytning og senere følelsesregulering eller mestring (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Studier av barn viser at barn bruker følelsesregulering til å reflektere til atferd og strategier. Artikkelen sier at barn bruker disse for å kontrollere og kommunisere affekt og opphisselse, da spesielt negativ affekt. Følelsesregulering blir i studiet definert som prosesser som brukes til å modulere, administrere og modifisere emosjonelle reaksjoner for å oppnå et mål. Mestring er definert som handlingsregulering under stress. Mestring av stress er ifølge studiet avhengig av følelsesregulering. Studie viser at tilknytning har en sterkere sammenheng med mestring etter at blant annet mellommenneskelige former for følelsesregulering og mestring har blitt fullstendig internalisert, og dette finner sted i tidlig ungdomsår (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studiet viser at tilknytning og temperament ser ut til å være overlappende domener, hvor hver av dem bidrar med uavhengig informasjon. Studiene i artikkelen gir en viss støtte for teori om rollen til tilknytningsforhold i dannelsen av følelsesregulering og mestring av stress. Beviser er regulering og mestringsproblem hos spedbarn og barn i førskolealder som viser tegn på ambivalent tilknytning. Bevis støtter også at sikker tilknytning er en fordel for adaptiv følelsesregulering og takling av stress i småbarn, barndom og ungdom. Flere studier har vist at tilknytningskvalitet er assosiert med mer adaptiv mestring. Blant annet aktiv problemløsning og støttesøk hos barn, voksne og ungdom. (Zimmer-Gembeck, et al., 2017)

Studiet sier at det i de første leveårene er tilknytning og følelsesregulering eller mestring som er med på å utvikle adaptive systemer som er toveis assosiert over tid (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studier som bruker kontinuerlig måling av usikkerhet og sikkerhet ved tilknytning pleier å rapportere mer sterke assosiasjoner med følelsesregulering og mestring, enn studier som sammenlignet tilknytningsgrupper. Likevel vises det at tilknytning og følelsesregulering assosiasjonene ikke alle er like greie. Usikre barn kan ifølge studiet ha særlig risiko for visse reguleringsvansker. Dette er avhengig av strategi for følelsesregulering, som igjen påvirkes av støtte, selvhjelp og problemløsning (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Studiet nevner at forbindelser med tilknytning til følelsesregulering eller mestring avhenger av hvordan følelsesregulering og mestring vurderes og på hvilken kontekst. For eksempel faktorer mellom foreldre og jevnaldrende og problemdiskusjon. Teoretikere hevder at tilknytningsforhold har varig innvirkning på følelsesregulering og mestring, spesielt når tilknytningen blir vurdert tidlig i livet (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Ekskludering som ble gjort i studiet fokuserte på følelser som en sammenheng med tilknytning, i stedet for å fokusere på følelsesregulering eller mestring som en tilknytning til tilknytning. Et sikkert tilknytningsforhold kan hjelpe med regulering, og tilknytningsforhold kan ifølge studiet sette en mal for strategier for små barn og ungdoms mestring og følelsesregulering (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studie nevner at unødvendig tilknytning kan føre til selvreguleringsstrategier og mindre støtte fra andre for å takle eller håndtere følelser. De nevner at barn med en uorganisert tilknytning

kan ha vanskeligheter med mestring og regulering. Studiet skriver det er vanskelig å hevde at noen form for tilknytning er en forløper for mestring og følelsesregulering (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Selvrapportert spørreskjema sier at voksne som har tilknytningsangst og unngåelse var mindre optimistiske med hensyn til deres evne til å takle stress. Det er nevnt i studiet at stabile voksne var rapportert med en lavere tilknytningsangst og lite unngåelse. Studier av ungdom og voksne sammenlignet med studier av barn, viser vanligvis mer konsistente sammenhenger mellom tilknytningsstiler og mønstre for mestring (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studiet hevder sikre individ kan svare på trussel med større opphisselse, men de kan være i større grad stand til å regulere trusselen (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Studie nevnte at det etter gjennomført studie trengs en mer langsgående forskning der observasjoner blir gjennomført og ulike måter og sammenhenger blir sett på (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Funn artikkel 4: «Resilience» (Hornor, 2017)

Studiet i artikkel 4 bruker kvalitativ metode. Her legger de vekt på hvert barn som et unikt individ. De nevner dette er tydelig hos barn som er utsatt for psykososiale traumer eller ugunstige barneopplevelser (Hornor, 2017).

Studiet påpeker at det er en stor variasjon i måten barn reagerer på giftige stressfaktorer i livet. Noen ser ut til å være relativt upåvirket, mens andre utvikler en rekke psykologiske, atferdsmessige og fysiske konsekvenser. Disse variasjonene kan vises selv hos søsken i samme miljø (Hornor, 2017).

Det blir nevnt i studiet at barn eller ungdom som er lite påvirket er motstandsdyktige. Motstandsdyktig defineres i studiet som et relativt godt psykologisk utfall til tross for at de lider av risikoopplevelser som det forventes å resultere i alvorlige følger. Det ses på i studiet som et overvinn av stress eller motstand, en relativ motstand mot miljørisiko og å komme seg fra betydelige utfordringer som truer barnets stabilitet, levedyktighet eller utvikling (Hornor, 2017).

Studiene refererer til stress som en viktig faktor for å forstå motstandskraft. Stress er en opplevd trussel mot individet som ifølge studiet kan være fysisk, psykologisk eller begge deler. Studiet sier at kroppen reagerer fysisk og psykisk på stressfaktorer. Giftig stress kan føre til fysiske og psykiske negative helseplager, og mild og moderat stress kan være gunstig for utviklingen. Hvordan individet tolker og oppfatter stress kan ifølge studiet variere sterkt. Det kan være en funksjon av deres tidligere eksponering av stress. Studiet nevner at stress kan føre til mestringsstrategier og dette kan være betydelig for individets emosjonelle respons (Hornor, 2017).

Studiet legger vekt på at en støttende omsorgsperson letter stresseksposering som resulterer i positiv vekst. Her nevnes tre nivå med stressrespons. Den første er kort og kan være positiv og føre til vekst, påvirke stresseksposering senere i livet og lære barnet å regulere seg. Den andre er tålelig eller alvorlig. Den tredje er giftig, og når denne skjer i fravær av beskyttende forhold og genetik, kan livslange fysiske og psykologiske konsekvenser komme. Stressende opplevelser i den kritiske perioden kan ifølge studiet endre funksjonen til spesifikke hjernekreter som har betydning for emosjonell og kognitiv atferd og funksjon (Hornor, 2017).

Studiet legger også vekt på at samspillet mellom genetiske faktorer og tidligere livserfaringer forårsaker endrende reguleringer og epigenetiske endringer under hjernens utvikling. Epigenetik kan ifølge studiet gi en forståelse på motstandsdyktighet. Dette er arvelige men modifierbare endringer i gennuttrykk uten endring i DNAet. Studiet påpeker at epigenetik kan gi et individ et middel for tilpasning, motstandsdyktighet og overlevelse. Samtidig nevnes det at endringer i epigenetik kan få ødeleggende konsekvenser (Hornor, 2017).

Studiet mener motstandskraft kan utvikle seg fra gjentatte korte eksponeringer mot negative livserfaringer så lenge omstendighetene tillater individet å takle opplevelsen. Personlighet og kognitive faktorer nevnes å være til stede hos motstandsdyktige personer. Dette handler om personens selvkontroll, selvtillit, besluttsomhet, selvrefleksjon og selvkontroll. Å unngå frykt kan ifølge studiet resultere i forverring av frykten. Begrenset eksponering for frykten kan ifølge studiet gradvis redusere angsten knyttet til objektet eller scenariet (Hornor, 2017).

Studiet sier at individuelle, miljømessige og positive sosiale forhold på makro- og mikronivå fremmer motstandskraft, der makronivået gir rammer for mikronivået. Makronivået er for eksempel økonomi, politikk, miljø og holdninger og atferd som er trygge, støttende og sunne. Mikronivået er for eksempel samfunnet, familien og individet. Intervensjoner som styrker lokalsamfunn der barn lever, fremmer ifølge studiet motstandskraft. De nevner at det på mikronivå kan forbedre kultur, holdninger og relasjonene i samfunn, skole, jevnaldrende grupper og familier. På individnivå kan det styrkes individuelle ferdigheter som forbedrer motstandsdyktighet. For eksempel temperament, intelligens og kognitiv evne (Hornor, 2017).

Studiet mener at det å forstå risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer er viktig for kunne å hjelpe et barn. Temperament, intelligens, miljøfaktorer og kvaliteten på barnets relasjoner nevnes som beskyttende faktorer (Hornor, 2017).

Studiet legger vekt på at eksponering for ugunstige barndomsopplevelser som resulterer i giftig gress kan potensielt føre til livslange konsekvenser for barn. Å identifisere og gripe inn for traumeeksponering i barns liv fremmer ifølge studiet motstandskraft. Samtidig nevnes det at styrking av familier og barn fremmer motstandskraft (Hornor, 2017).

5.2 Drøfting av funnene

I den tidlige forskningen ble det lagt vekt på at «barn som utsettes for omsorgssvikt de første leveårene, vil utvikle utrygg eller desorganisert tilknytning til foreldrene» (Gjertsen, 2013, s. 22). Artikkel 1, «*Interparental conflict and children's social problems: Insecurity and friendship affiliation as cascading mediators*», nevner at forstyrrelser i tilknytningssystemet kan undergrave sosial kompetanse (Davies, et al., 2018). Dette ved å hindre behandlingen av sosiale signaler og tilegnelsen av mellommenneskelige ferdigheter, samarbeid, prososial atferd og sosial status i gruppen med jevnaldrende (Davies, et al., 2018). Dette vises i artikkel 3, «*Is parent-Child Attachment a Correlate of Children's Emotion Regulation and Coping?*» hvor de mener foreldre-barn-tilknytningsforholdet setter i gang utviklingen av en rekke mønstre for emosjonell og atferdsmessig funksjon på tvers av barndom, ungdom og voksen alder (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Kvello legger vekt på at tilknytning er noe barnet skaper ut fra sine behov og forutsetninger ut fra omsorgspersonens forutsetninger (Kvello, 2016, s. 84). Foreldre er nær relasjon for barnet, men det er ikke selvsagt at relasjonen alltid er god (Tjersland, et al., 2018, s.124). Gulbrandsen skriver at

tilknytnings atferden ikke er en iboende egenskap hos foreldrene eller hos barnet, men i relasjonen som er mellom dem (Gulbrandsen, 2019, s. 86). Gjertsen skriver barnets utvikling skapes gjennom relasjoner til andre mennesker (Gjertsen, 2013, s. 20). Det at tilknytning skapes uansett og kan påvirke utviklingen, kan knyttes til Bowlbys tilknytningsteori, der han mener tilknytning er allmenmenneskelig med at den vil gjelde alle mennesker og evolusjonsbasert fordi den kan observeres hos nesten alle pattedyr, samtidig som den kan være med å sikre artens overlevelse (Kvello, 2009, s. 197).

Det nevnes i artikkel 3 at det er en sammenheng mellom tidligere tilknytning og senere følelsesregulering eller mestring (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Tilknytningsforhold kan ifølge studiet sette en mal for strategier for små barn og ungdoms mestring og følelsesregulering (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Tre studier som ble rapportert i artikkel 3 viste at sikkerhet i tilknytningen var assosiert med mer adaptiv følelsesregulering eller mestring blant ungdommer (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Dette støttes hvor de skriver at usikre barn kan ha særlig risiko for visse reguleringsvansker (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Kvello forklarer dette med at omsorgspersoner med en utrygg unnvikende tilknytning kan ha vansker med å akseptere barnets følelsesregister, slik at barnet lærer å undertrykke eller fortrenge emosjoner, da spesielt de negative. (Kvello, 2016, s. 89). Artikkel 3 nevner at forbindelser med tilknytning til følelsesregulering eller mestring avhenger av hvordan følelsesregulering og mestring vurderes og hvilken kontekst det er (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). For eksempel kan der være faktorer mellom foreldre og jevnaldrende og problemdiskusjon. Det vil si at tilknytningen barnet har fra de er født kan påvirke hvordan barnet regulerer seg og mestrer senere i livet. Den utrygge tilknytningen kan gi et dårligere grunnlag for regulering. Hvordan reguleringen til barnet er kan variere ut fra hvor barnet er, og i hvilke situasjoner det snakk om. Barnets regulering kan derfor være varierende.

Kvello skriver også at barn øver opp sin toleranse for aktivering, der de lærer å nedregulere, oppregulere, og vedlikeholde aktiveringen (Kvello, 2016, s. 73). Den utrygge tilknytningen som påvirker reguleringen i tolleransevinduet kan derfor påvirke størrelsen på den optimale aktiveringen, hvor situasjoner og hva barnet møter påvirker hvor stort det er. Påvirkningen på tolleransevinduet vises i artikkel 3 som skriver at uorganiserte tilknyttet barn kan ha problem med å velge mellom hyperaktiverende og deaktivierende strategier (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Studiet sier at disse strategiene dette kan vises på en usammenhengende måte

(Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Kvello skriver at barn som kommer utenfor toleransevinduet vil bli overregulert eller underregulert, ved å komme i en hyper- eller hypoaktivering. Hyperaktivert atferd hos barnet kan blant annet virke urolig, aggressiv, kaotisk, utagerende og impulsiv, mens hypoaktivert atferd hos barnet kan blant annet virke tom, nummen, handlingslammet og avstengt (Kvello, 2016, s. 303). Dette viser at barnets tilknytning med foreldrene kan påvirke barnets atferd i møte med andre mennesker og situasjoner.

Nordanger og Braarud legger vekt på at selvregulering blir betydelig for hvordan barnet regulerer seg alene, men også hvordan barnet regulerer seg i samspill med andre mennesker (Nordanger & Braarud, 2017, s. 65). Kvello nevner selvregulering som et hovedmål i sosialiseringprosessen (Kvello, 2016, s. 73). Det vil si at selvregulering påvirker barnets toleranse og hvordan barnet møter andre situasjoner og mennesker. Barnet som har et smalt toleransevindu der reguleringen er hyperaktiverende eller hypoaktiverende, kan derfor slite med å regulere seg alene, men også i samspill med andre.

Artikkel 3 viser at barn bruker følelsesregulering til å reflektere til atferd og strategier (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Artikkelen sier at barn bruker disse for å kontrollere og kommunisere affekt og opphisselse, da spesielt negativ affekt (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Dette ses i toleransevinduet hvor evnen til regulering i en situasjon vises gjennom atferden barnet har. Tidligere forskning har funnet at aggressive interaksjoner delvis utgjør den uforholdsmessige risikoen for sosiale vansker (Davies, et al., 2018). Blant annet vansker med følelsesmessig sikkerhet, emosjonell reaktivitet, intensiv unngåelse og intens involvering for å distrahere eller formidle til foreldrene. Studiet i artikkel 3 viser at tilknytning og temperament ser ut til å være overlappende domener, og at hver av dem bidrar med uavhengig informasjon (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Dette vises i atferds systemer som ifølge studiet i artikkel 1 er designet for å følelsesmessig stimulere individer til bestemte atferdsmål som fremmer kondisjon i vår evolusjonære fortid (Davies, et al., 2018).

Artikkel 3 hevder sikre individ kan svare på trussel med større opphisselse hvor de kan være i større grad stand til å regulere trusselen (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Barns usikre responser, blant annet emosjonell reaktivitet, unngåelse, involvering og konflikter mellom foreldre, blir i artikkel 1 nevnt som et svært fremtredende sosialt forsvarssystem (Davies, et al., 2018). Dette kan knyttes til det utrygt tilknyttet barnets selvregulering og toleranse i

situasjoner som oppleves truende. Meningen støttes i artikkel 3 der de legger vekt på at unødvendig tilknyttet barn kan undertrykke negative følelser der de kan distansere seg fra andre når de er i nød (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Samtidig hos unngått tilknyttet som er mer sannsynlige til å berolige seg selv og være mindre orientert når de regulerer følelser eller takler stress (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Artikkel 3 gir en viss støtte for teorien om at tilknytningsforhold har en rolle i dannelsen av følelsesregulering og mestring av stress (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Beviser er regulering og mestringsproblem hos spedbarn og barn i førskolealder som viser tegn på ambivalent tilknytning (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Likevel skriver studiet at det er vanskelig å hevde at noen form for tilknytning er en forløper for mestring og følelsesregulering (Zimmer-Gembeck, et al., 2017). Selv om mye forskning støtter teorien om at en utrygg tilknytning påvirker reguleringen til barnet og hvordan barnet mestrer, legger artikkel 3 vekt på at ingen form for tilknytning er en forløper til reguleringen og mestringen. Selv om dette sier imot mye forskning kan du se forklaringen gjennom for eksempel Nordanger og Braarud som legger vekt på at belastninger kan oppleves ulikt fra barn til barn (Nordanger & Braarud, 2017, s. 28). Artikkel 4, «*Resilience*», mener dette kan bli sett hos barn med ugunstige barneopplevelser (Hornor, 2017). Dette kan for eksempel være barn med en utrygg tilknytning. Studiet legger vekt på at det er en stor variasjon i måten barn reagerer på giftige stressfaktorer i livet (Hornor, 2017). Noen ser ut til å være relativt upåvirket, mens andre utvikler en rekke psykologiske, atferdsmessige og fysiske konsekvenser. Disse variasjonene kan vises selv hos søsken i samme miljø (Hornor, 2017). Med andre ord kan dette si at det ikke er en fasit for hvordan tilknytningen påvirker barnet fordi hvem barnet er har stor betydning for hvordan barnet påvirkes. Det vil si genetiske trekk med barnet som kan forklare hvordan barnet tilpasser seg et miljø (Hornor, 2017).

Artikkel 2, «*Barn i barnevernet og skolefaglig utvikling*», mener faktorer i barnets miljø er viktige, der nærmiljøet nevnes som en påvirkningsfaktor (Kirkøen, et al., 2019). Tidligere forskning legger vekt på at for at barnet skal kunne utvikle seg følelsesmessig, kognitivt og sosialt, er barnet avhengig av stimulering og innspill fra andre mennesker (Tjersland, et al., 2018, s.124). Barnet kan oppleve dette i en relasjon og en tilknytning med foreldre, men også andre mennesker rundt dem. Gulbrandsen legger vekt på at det er i sosiale møter mellom mennesker at utviklingsprosesser settes i gang, vedlikeholdes, gis kraft og retning

(Gulbrandsen, 2019, s. 51). Kvello får frem viktigheten i miljøet hvor han legger vekt på at uheldige miljøforhold alene kan lede til at man utvikler psykiske lidelser (Kvello, 2009, s. 210). Dette vil si at miljøet kan være en utviklingsarena for barnet som kan påvirke en god eller dårlig utvikling.

Miljøets betydning for barnet kan vises gjennom Bronfenbrenners teoriutvikling. Den legger vekt på at miljøet står i gjensidige påvirkningsforhold til hverandre (Kvello, 2009, s. 216). Den utviklingsøkologiske modellen er en systemisk modell, som vil si at alle leddene i modellen gjensidig er avhengige av hverandre (Gulbrandsen, 2019, s. 53). Dette vises i artikkel 2 som nevner at familier som lever med stressfaktorer flere steder i økologisystemet kan ha større sjanse for negative sirkler (Kirkøen, et al., 2019). Kvello skriver at barns erfaring kan grupperes i forhold til de fire systemene (Kvello, 2009, s. 219). Dette vises i artikkel 2 som legger vekt på at barn kan ta med erfaringer fra hjemmet til andre situasjoner (Kirkøen, et al., 2019). Det vil si at problem i et ledd i den utviklingsøkologiske modellen kan føre til problemer i de andre leddene i modellen. En utrygg tilknytning mellom foreldre og barn er i et ledd. Likevel vil påvirkningen av tilknytningen bli tatt med inn i de andre leddene i barnets liv. Det kan ses på som en liten bro som er bygget av steiner. Alle disse steinene påvirker hverandre og bidrar i ulik arbeidskraft og hjelp i å holde broen oppe. Om en av disse steinene blir tatt bort vil broen falle sammen, med mindre de andre steinene er sterke nok til å holde broen oppe.

Den utviklingsøkologiske modellen kan knyttes til sosialiseringprosessen til barnet. Hvordan og hva barn og unge lærer gjennom oppveksten kan knyttes til begrepet sosialisering (Kvello, 2009, s. 280). Kvello skriver at sosialisering kort forklart handler om hvordan barnet fra fødselen av utvikler seg til å bli et aktivt samfunnsmedlem (Kvello, 2009, s. 44).

Sosialiseringprosessen er en livslang prosess med utvikling og læring, hvor barnet både påvirker og blir påvirket av miljøet rundt seg (Kvello, 2009, s. 45). Dette kan knyttes til studiet i artikkel 2, som mener at barn som ikke får utnyttet sitt potensiale både får konsekvenser for dem, men også samfunnet (Kirkøen, et al., 2019). Det viser at barns forståelse av det samfunnet de er i og menneskene som er rundt handler i høy grad om innsikt i hvilke normer som gjelder i det, hvilke verdier det er bygget på, og holdninger som forfektes (Kvello, 2009, s. 51). Dette viser at barnets sosialisering prosess foregår i alle de ulike

leddene i den utviklingsøkologiske modellen, og barnets sosialiseringsevne vil være hvor bra barnet tilpasser seg leddene.

Det vil derfor være sosialiseringprosessen som gir grunnlag for en utvikling, men samtidig der barnet møter faktorene som påvirker hvordan denne utviklingen er. Studiet i artikkel 2 nevner barnet kan møte faktorer som øker faren for utvikling av vansker i sosialiseringprosessen (Kirkøen, et al., 2019). Det blir lagt vekt på at barn i barnevernet kan ha flere risikofaktorer som kan gi barnet vanskeligere utgangspunkt i livet (Kirkøen, et al., 2019). Det vil si at barn som har en utrygg tilknytning med foreldrene kan ha flere risikofaktorer som kan gi vanskeligere utgangspunkt i livet enn barn som har en trygg tilknytning.

Stress nevnes i studiet som en påvirkende faktor på barnet (Kirkøen, et al., 2019). Kvello skriver at stress kan stå i gjensidig påvirkningsforhold med risikofaktorer (Kvello, 2009, s. 210). Dette vises i artikkel 4 som legger vekt på at stressende opplevelser i den kritiske perioden kan endre funksjonen til spesifikke hjernekreter som har betydning for emosjonell og kognitiv atferd og funksjon (Hornor, 2017). Kvello nevner at barn med en utrygg tilknytning kan være i familier som har høy grad av stress (Kvello, 2016, s. 264). Det vil si at barnet med en utrygg tilknytning kan oppleve en høyere grad av stress som kan oppleves truende, men som samtidig kan påvirke viktige funksjoner hos barnet.

Kvello legger vekt på at noen av de mest alvorlige risikofaktorene til et barn er knyttet til foreldrene (Kvello, 2009, s. 222). Foreldreferdigheter nevnes i artikkel 2 som en påvirkningsfaktor på barnet (Kirkøen, et al., 2019). Dette vises hos Kvello som skriver at foreldres barneomsorg, sammen med genetiske variasjoner hos barnet kan påvirke barnets utvikling (Kvello, 2016, s. 239). Bowlby antok at barn med utrygg tilknytning, knyttet til unnvikende eller ambivalent, vil være mer sårbare enn andre barn (Gulbrandsen, 2019, s. 143). Artikkel 3 hevder omsorgspersoner er avgjørende for å hjelpe barn til å uttrykke følelser, spesielt negative, på måter som er sosialt akseptable, samtidig som de gir hjelp og veileder dem mot strategier som reduserer deres nød (Zimmer-Gembeck, et al., 2017).

Konflikt nevnes i artikkel 1 som en påvirkningsgrad for hvordan barnet tilpasser seg uten foreldrene og utenfor familiemiljø (Davies, et al., 2018). Dette vises i studiet når det legges

vekt på at konflikt mellom foreldre kan føre til en sårbarhet for sosiale problem og emosjonell usikkerhet (Davies, et al., 2018). Sosiale ferdigheter identifiseres i artikkelen som en følge av barns opplevelser med konflikter og usikkerhet mellom foreldre (Davies, et al., 2018). Dette viser også at foreldrene er en mulig risikofaktor for barnet, noe som også nevnes i artikkel 1 (Davies, et al., 2018). Kvello nevner rusmiddelmisbruk og psykisk lidelser knyttet til foreldre, samt lite kjærlighet fra foreldre til barn og omsorgssvikt som risikofaktorer hos foreldre (Kvello, 2009, s. 223). Artikkel 2 nevner rus, sykdom, kriminalitet og uførhet hos foreldrene som noen risikofaktorer som kan påvirke barnet (Kirkøen, et al., 2019). Dette er faktorer hos foreldrene som kan gi en utrygg tilknytning og konsekvensen av utrygg tilknytning vises i Kvellos beskrivelse hvor de nære relasjonene synes å ha størst betydning for utvikling av eksternaliserende vansker (Kvello, 2009, s. 425). Dette støttes også i Bunkholdts forklaring av konsekvensene av de ulike tilknytningsstilene. Her nevnes vansker med følelsesregulering, faresoner fordi barnet har store behov, følelsesutbrudd for å bli sett, problem med å hente seg inn, kraftige raserianfall, liten empati, vansker med å forstå følelser, avstenging av følelser, lavt egenverd og selvfølelse, lav sosial kompetanse, høy forekomst av dårlig psykisk helse, uhensiktsmessig utvikling og svak kognitiv fungering og barnet kan være kontrollerende og straffende (Bunkholdt, 2017, s. 55). Dette er faktorer som kan påvirke sosialiseringsevnen og hvordan barnet fungerer i samfunnet.

Borge legger vekt på at barn lærer en samhandlingsstil hos foreldrene som de har de med seg når de skal i kontakt med andre mennesker (Borge, 2012, s. 148). Hun skriver at barn med en utrygg tilknytning kan ha utfordringer til dette. Dette vises i artikkel 1 som legger vekt på at konflikt mellom foreldre i de tidlige skoleårene forutsa påfølgende økinger i barns emosjonelle usikkerhet i ungdomsårene (Davies, et al., 2018). Dette spilte ut i ungdommens representasjoner av vennskapstilknytning over tid som kunne gi påfølgende øking i ungdoms sosiale problemer (Davies, et al., 2018). Foreldre-barn-forholdet nevnes i artikkel 1 som betydelig for barnets evne til å knytte vennskap (Davies, et al., 2018). Vennskap kan ifølge artikkelen være med på å foredle sosiale ferdigheter og gjøre de jevnaldrende sirklene bredere, samtidig gi en forbedring av tilknytningssystemet (Davies, et al., 2018). Borge skriver at intensitet i vennskap kan avdekke sterke krefter som påvirker selvbildet, den sosiale forståelsen og senere utvikling (Borge, 2012, s. 148). Artikkel 1 mener svekkende motiverende investering i tilknyttende mål i vennskap øker jevnaldrende og sosiale vanskeligheter ved å undergrave utviklingen og foredlingen av sosiale ferdigheter, tillit,

motivasjon til å utvikle samarbeidsrelasjoner og forventningene mellom sirkler (Davies, et al., 2018). Kvello nevner konsekvenser av foreldrenes påvirkning i vennskapet. Her nevner han at barnet kan bli utstøtt fra vennekretsen som følge av dårlige sosiale spilleregler, atferdsvansker, dårlig mestring av klasseromsituasjon, barnet kan finne likesinnet sosiale nettverk ettersom de er utstøtt fra de andre sosiale nettverkene og finne sosiale nettverk preget av antisosialitet (Kvello, 2009, s. 427). Dette viser at foreldrenes påvirkning kan føre til at barnet ikke klarer å skape gode vennskapstilknytninger, noe som gjør at barnet finner miljøer som for eksempel er preget kriminalitet og rus.

Studiene i artikkel 2 sier barn som er i kontakt med barnevernet sliter mer med skolen sammenlignet med jevnaldrende barn som ikke er i kontakt med barnevernet (Kirkøen, et al., 2019). Bunkholdt nevner også at barn som er i kontakt med barnevernet kan streve med skolegang, dårligere prestasjoner og lavere utdanning (Bunkholdt, 2017, s. 260). Dette støttes i artikkel 2 der det legges vekt på at forholdene rundt barna som utløser bekymring og tiltak i barnevernet er en av mange som bidrar til å begrense barnas akademiske utvikling (Kirkøen, et al., 2019). Utviklingen og mulighet til å lykkes på skolen kan ifølge studiet påvirkes av barns egenskaper, kjennetegn ved konteksten de vokser opp i og samspillet mellom dem (Kirkøen, et al., 2019). Dette kan knyttes til Kvello som skriver at skolen er en viktig sosialiseringsagent og sosialiseringsarena (Kvello, 2009, s. 290). Når barnet med en utrygg tilknytning har en større sjanse for å ikke lykkes på skolen, kan dette også si at barnet har en større sjanse for å ikke ha en sosialiseringsevne som gjør det lett å tilpasse seg skolen som en sosialiseringsarena for barnet. Kvello skriver at «svak selvregulering i barnehagealderen predikerer godt at barnet får et anstrengt forhold til lærere, preges av svak skolemotivasjon og har svake skolefaglige prestasjoner gjennom skolealderen» (Kvello, 2016, s. 181). Selvregulering omtales i studiet som grunnmuren for læring (Kirkøen, et al., 2019). Her legges det vekt på at barn som strever med å regulere seg selv og sin atferd i klasserommet kan oppleve færre effektive læringsinteraksjoner der de kan havne «bakpå» (Kirkøen, et al., 2019). Som nevnt tidligere kan barn med en utrygg tilknytning ha problemer med å regulere seg selv, noe som gjør at barnet kan ha problem med sosialiseringen på skolen. Kvello skriver at flere av de som har falt ut av samfunnet ikke har kommet seg gjennom skolen (Kvello, 2016, s. 181). Studiet i artikkel 2 mener utfordring med å mestre sosiale situasjoner på skolen kan være en faktor som kan føre til negative oppfatninger om seg selv (Kirkøen, et al., 2019). Dette kan knyttes til atferden og følelsene barnet har rundt skolen og vises i artikkel 2 der

agresjon nevnes som en faktor som kan føre til at jevnaldrende og lærere trekker seg tilbake sosialt og akademisk (Kirkøen, et al., 2019). Som med vennskapstilknytningen kan dette føre til at barnet faller utenfor hvor de finner miljøer preget av kriminalitet og rus.

Dette viser til Kvellos beskrivelse at sosialisering ikke alltid innebærer at den oppvokste person er eller blir veltilpasset (Kvello, 2009, s. 47). Han legger vekt på at flere barn og unge vokser opp med marginalt fungerende foreldre, svake sosiale nettverk, utarmende nærmiljøer og svak støtte i barnehage og skole (Kvello, 2009, s. 47). Kvello skriver at disse barna er i en høyrisikogruppe for dårlig utfall på grunn av en mangelfull eller skadelig sosialiseringsspross. Han skriver at disse ofte ikke kan lykkes i å tilpasse seg samfunnet på en hensiktsmessig måte (Kvello, 2009, s. 47). Studiet i artikkel 2 påpeker at flere risikofaktorer i livet til barnet kan føre til at barnet faller utenfor (Kirkøen, et al., 2019). Resultater i studiet viste at unge voksne med erfaringer fra barnevernet har høyere risiko for å falle utenfor (Kirkøen, et al., 2019). Dette viser at ekskludering kan være en konsekvens av sosialiseringsevnen til barnet som har en utrygg tilknytning med foreldrene.

Ekskludering kan være en konsekvens, men Kvello nevner også at noen barn har en god utvikling selv om de opplever noen betydelige belastninger i oppveksten. Kvello knytter begrepet resiliens til disse barna (Kvello, 2016, s. 241). I artikkel 4 blir beskrivelsen av begrepet motstandsdyktig veldig lik Kvellos beskrivelse av resiliens. Motstandsdyktig defineres i studiet som et relativt godt psykologisk utfall til tross for at de lider av risikoopplevelser som det forventes å resultere i alvorlige følger (Hornor, 2017).

Studiet legger vekt på at motstandskraft kan utvikle seg fra gjentatte korte eksponeringer mot negative livserfaringer så lenge omstendighetene tillater individet å lykkes med å takle opplevelsen (Hornor, 2017). Personlighet og kognitive faktorer nevnes å være til stede hos motstandsdyktige personer. Dette handler om personens selvkontroll, selvtillit, besluttsomhet, selvrefleksjon og selvkontroll (Hornor, 2017). Motstandskraft kan ifølge artikkel 1 komme om foreldre legger inn innsats for å redusere destruktive konflikter i barndommen (Davies, et al., 2018). I tidligere forskning ble det lagt vekt på at begrepet var lite forsket på. Likevel ble det nevnt noen betydelige faktorer som kan fremme resiliens. Borge legger vekt på at resiliens kan knyttes til de erfaringene og påkjenningene barnet har (Borge, 2012, s. 21). Kvello nevner genetisk betingende forhold til barnet, miljøskapte forhold rundt barnet og rikelig og

kvalitativ god sosial støtte fra det sosiale nettverket rundt barnet, som faktorer som kan påvirke utviklingen av resiliens (Kvello, 2016, s. 243). Artikkel 4 legger vekt på at individuelle, miljømessige og positive sosiale forhold fremmer motstandskraft. Motstandskraft blir i artikkel 4 knyttet til noen ledd i den utviklingsøkologiske modellen. Studiet sier at det å fremme motstandskraft involverer både på makro- og mikronivå, der makronivået gir rammer for mikronivået (Hornor, 2017). Det vil si at faktorer på flere nivå kan påvirke motstandsdyktigheten til barnet, hvor faktorene påvirker hverandre.

Kvello legger vekt på at resiliens i høy grad utvikles som følge av konsekvensene av ens beskyttelsesfaktorer (Kvello, 2016, s. 242). Begrepet omfatter genetiske, biologiske, mentale, miljømessige og sosiale faktorer. Beskyttelsesfaktorer oppstår først når de har dempede effekt på risikofaktorer (Kvello, 2016, s. 246). Artikkel 2 refererer til beskyttelsesfaktorer som noe som kan føre til at barnet klarer seg godt (Kirkøen, et al., 2019). Studiet legger vekt på skolen som en beskyttelsesfaktor som kan være sosial støtte, positive forventninger, styrke selvfølelsen, styrke selvpoppfattelsen, føre til mestring, hjelpe med håndteringen av stress, være en ressurs, gi sosial status og hindre at barnet faller utenfor (Kirkøen, et al., 2019). Det vises gjennom faktorene som fremmer resiliens at hvem barnet er vil ha en betydning for hvordan barnet opplever risikofaktorene og beskyttelsesfaktorene.

Barnevernet kan være en støttende faktor for barnet. Artikkel 2 nevner at barnevernet blir involvert for å sikre nødvendig omsorg og bidra til gode og trygge oppvekstvilkår (Kirkøen, et al., 2019). Studiet mener familien må styrkes, der de nevner familien som det viktigste nettverket til barnet. Styrking av familier og barn fremmer ifølge studiet motstandskraft. Dette viser at barnevernet kan være med å fremme motstandskraft og påvirke sosialiseringsevnen til barnet.

5. Avslutning

Det kan trekkes frem flere likheter mellom tidligere forskning og artikler som er brukt i oppgaven. Samtidig har artiklene noen nye synspunkter og meninger som ikke blir nevnt i den tidligere forskningen som er brukt.

Ved å trekke frem kunnskapen vil sosialiseringsevnen være hvordan barnet klarer å sosialisere seg og hvordan sosialiseringprosessen foregår. Det har blitt vist gjennom ulik kunnskap at

denne evnen kan være god og dårlig, og at mye styres av reguleringen til barnet. Ved å se på oppgavens problemstilling kan jeg si at den utrygge tilknytningen mellom foreldre og barn kan påvirke barnets sosialiseringsevne. Hvordan foreldrene påvirker barnet virker å variere. Hvem barnet er, dette handler om blant annet personlighet og gener, vil ha betydning for utfallet. Det legges vekt på at alle barn er forskjellige. Dette vil påvirke hvordan den utrygge tilknytningen mellom foreldrene og barnet påvirker hvordan barnets sosialiseringsevne er. Noen virker påvirket der de faller utenfor samfunnet mens andre virker å være mer upåvirket der de klarer seg tross belastninger. Mye av dette handler om summen i beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer i livet til barnet og hvordan barnet responderer på disse. Foreldrene er en faktor i barnets liv, men det er summen av alle faktorene rundt barnet og hvordan barnet påvirkes av disse som bestemmer utfallet.

Som barnevernspedagog kan det å forstå påvirkningen av faktorene rundt et barn være viktig for å møte barnet på best mulig måte. Samtidig kan dette være betydelig for å kunne forstå barnet og gi barnet den hjelpen det trenger. Foreldrene er en viktig faktor i barnets liv og tilknytningen kan derfor være en sentral faktor hos barnet du møter.

Litteraturliste

- Borge, A. I. (2012). *resiliens i praksis - teori og empiri i et norsk perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid - Fra rekruttering til tilbakeføring*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Davies, P. T., Martin, M. J., & Cummings, E. M. (2018, Januar). *Developmental Psychology*, Vol 54. Hentet fra psycnet.apa.prg: <https://psycnet.apa.org/buy/2017-47510-001>
- Gjertsen, P.-Å. (2013). *De usynlige barna*. Bergen: Fagbokforlaget. *Side 15-50
- Gulbrandsen, L. M. (2019). *Oppvekst og psykologisk utvikling - Innføring i psykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget. *Side 51-72, 139-178, 235-258
- Hornor, G. (2017, April 19). *Journal of Pediatric Health Care, Volume 31, Issue 3*. Hentet fra sciencedirect.com: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.uis.no/science/article/pii/S0891524516302541#!>
- Kirkøen, B., Engell, T., Andersen, A., & Hagen, K. A. (2019, April 4). *Norges barnevern, nr. 4 2019*. Hentet fra Idunn: <https://www-idunn->

no.ezproxy.uis.no/file/pdf/67175764/barn_i_barnevernet_og_skolefaglig_utvikling.pdf

Kvello, Ø. (2009). *Oppvekst - Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo:

Gyldendal Akademisk. ***Side 1-549**

Kvello, Ø. (2016). *Barn i risiko - Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

***Side 1-576**

Lindboe, K. (2016). *Barnevernrett*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lone, A., & Halvorsen, T. (2019). *Sosialpedagogiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

***Side 86-119**

Lov om barn og foreldre (barnelova). (1982, Januar 1). Hentet fra lovdata.no:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barneloven>

Moen, K. E., & Steenbuch, K. (2005, Mars 14). *Nrk.no*. Hentet fra Nrk.no:

https://www.nrk.no/livsstil/hva-er-et-lovetannbarn__-1.1314518

Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). *Utviklingstraumer - Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.

Powell, B., Cooper, G., Hofmann, K., & Marvin, B. (2015). *Trygghetssirkelen - en tilknytningsbasert intervensjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk. ***Side 29-59**

Tjersland, O. A., Engen, G., & Jansen, U. (2018). *Allianser - Verdier, teorier og metoder i miljøorientert terapi med barn og unge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Zimmer-Gembeck, M. J., Webb, H. J., Pepping, C. A., Swan, K., Merlo, O., Skinner, E.

A., . . . Dunbar, M. (2017, Januar). *International journal of behavioral development*, Vol 41. Hentet fra journals.sagepub.com:

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0165025415618276#>